

**לעילוי נשמה
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת ראה – שבת מברכים**

חידושי תורה ושאלות מ - א' ועד ת' על פרשת השבוע ועניינא דיומא מהמפרשים מדרשים וכד'

התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשת ראה 126 פסוקים = וְנִגְלָה כְבוֹד

וְנִגְלָה כְבוֹד יְ-הוָה וְרָאוּ כָל בְּיָשָׁר יַחְדָּו כִּי פִי יְ-הוָה דָּבַר. (ישעיהו מ ה)
בפרשה 55 מצוות מתוכן 17 מצוות עשה ו-38 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)
מולד חודש אלול יהיה ביום רביעי בשעה 17, 4 דקות ו 17 חלקים

ראש חודש אלול יהיה ביום חמישי ולמחרתו ביום השישי הַבָּא עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה

עשה: מינוי שופטים ושוטרים • לשמוע בקול ב"ד • מינוי מלך • שיכתוב המלך ס"ת • מתנות זרוע לחיים וקייבה • הפרשת תרומה גדולה • ראשית הגז • עבודת הכהנים במשמרתם • לשמוע דברי הנביא • להכין ערי מקלט • לעשות לעדים זוממים כאשר זממו • למשוך כהן למלחמה • מלחמת הרשות • עגלה ערופה .

ל"ת: שלא לטעת אילן במקדש • שלא להקים מצבה • שלא להקריב קרבן בעל מום • שלא להמרות פי ב"ד • שלא למנות מלך שאינו יהודי • שלא ירבה המלך סוסים • שלא לשכון במצרים • שלא ירבה המלך נשים • שלא יהיה לשבט לוי נחלה • שלא יטול שבט לוי מביזת הארץ • שלא ירבה המלך כסף וזהב • שלא לקסום • שלא לכשף • שלא לחבור חבר • שלא לשאול באוב • שלא לשאול בידעוני • שלא לדרוש אל המת • שלא להתנבא לשקר • שלא להתנבא בשם ע"ז • שלא להימנע מלהרוג נביא שקר • שלא להשיג גבול • שלא לחתוך דין עפ"י עד אחד • שלא לרחם על המזיק בדיני קנסות • שלא לערוץ מפני האויב במלחמות • שלא להחיות משבעה עממין • שלא להשחית אילני מאכל • שלא לעבוד בנחל איתן .

אָנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי (שה"ש ו ג) ראשי תיבות **אלול** וסופי תיבות ארבע פעמים אות י' .

שהם בגימטריה ארבעים הרמוזים לארבעים יום שהיה משה רבינו בהר לקבל את הלוחות האחרונות מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים שהם ארבעים ימים, בזכות אותם ימים שערי שמים פתוחים לכל הדורות ועד מינוי אנו . על כך נאמר במשנה: "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים" מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים ישנם 40 ימים. (בן איש חי דרשות). רמו במילה "אלול" 'וּפְלִי יְ-הוָה אֶ-לְהִיךָ אֶת לְבָבךָ וְאֶת זִרְעֲךָ' (דברים ל ו) ראשי תיבות **אלול** .

משנכס אלול כשכותב אדם איגרת לחבירו צריך לרמוז בתחילתו שבמקש עליו לשנה טובה תכתב ותחתם . (כה"ח תקפ"א ח"י)
כתב הגר"א שר"ח אלול ור"ה ויוהכ"פ הן ימי צער ליצה"ר . והטעם מפני שבא דר"ח אלול עלה משה לקבל לוחות שניות ומאז תוקעים בשופר . וא"כ א' דר"ח הוא יום צער ליצר הרע, וב' דר"ח הוא יום טוב . (אסתר א' ד')

רָאָה אֲנִי נִתְּנוּ לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה. (יא כו) מדוע פתח בלשון יחיד **רָאָה**, והמשיך בלשון רבים **נִתְּנוּ לַפְּנִיכֶם** .

איתא בחז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאילו חצוי חייב וחציו זכאי, עשה מצווה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר **וְחֹטֵא אֶחָד יֵאָבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה**. (קהלת ט יח), בשביל חטא יחידי שחטא, אובד ממנו טובות הרבה, וכל העולם מחצה צדיקים ומחצה רשעים, וכשהוא עושה מצווה אחת מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, וכשהוא עובר עבירה אחת להיפך, לפי שהעולם נידון אחר רובו . (קידושין מ :).

נמצא שהברכה והקללה של כלל ישראל נמצאת בידו של כל אחד ואחד מישראל . לפיכך אמר **רָאָה** כמדבר לכל אחד ואחד מישראל **אֲנִי נִתְּנוּ לַפְּנִיכֶם** לפני כל ישראל **הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה** . וביד כל אחד מכם לא רק גורלו אלא גורל כל אחד מישראל . **א"נ** בא להשמיע של אחד

ואחד מישראל צריך לדאוג לקיום התורה לא רק ע"י עצמו אלא גם ע"י כלל ישראל **אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ** ולא יאמר אני את נפשי הצלתי, לפי שכל ישראל ערבים זה לזה . (אזנים לתורה) **הגר"א פירש** שכל מקום שדיבר אל כלל ישראל במעמד אחד נקט לשון יחיד כגון עשרת הדיברות שנאמרו בלשון יחיד, מפני שבהר סיני היו כולם כאיש אחד בלב אחד, ואילו במסירת שאר המצוות דיבר בלשון רבים . כאן דיבר אל כולם בראשונה בלשון יחיד **רָאָה** ואחר הדגיש **לַפְּנִיכֶם** היינו לפני כל אחד ואחד, ללמד שהבחירה ניתנה לכל אחד בפני עצמו, ואל ילך אחר רבים לרעות, בטענה שהבחירה נמסרה לרבים . (אדרת אליהו) **האדמו"ר מקוצק פירש** – התורה ניתנה לכולם במידה שווה, ואולם כל אחד רואה ומשיג לפי עומק ראייתו ורוחב הבנתו לכך התחיל בלשון יחיד וסיים בלשון רבים . **א"נ** רצה הקב"ה לומר לישראל, אל יעלה בדעתכם שמצוות התורה דומים למצוות ופקודות שנותן מלך בשר ודם, שבנוהג שבעולם מלך ב"ו הגוזר לעשות לו מלאכה, עיקר כוונתו היא עצם המלאכה שתיעשה . ולכן אם רוב הציבור עוסק במלאכה, אין קפידא כ"כ אם אחד מתרשל ולא עושה . שלא יחשוב האדם הרי התורה ניתנה לשישים ריבוא ומה יהיה אם אחד לא ישתתף ולא יקיים התורה, לכן אני מזהיר לכל יחיד ויחיד מה שאני נותן לכם, ויש בהם ברכה, ושכר המצוות אינו נפרד מן המצווה אלא עצם אחד . לפי שהמצווה עצמה היא המביאה אושר וברכה וטובה לאדם ומעטרת אותו בקדושה . (אלשיך) **א"נ** כל ישראל ערבים זה לזה, ונחשבים כגוף אחד ואפילו מצוות שאי אפשר לכל אדם לקיים, כיון שאחד מהם מקיימן כאילו כל ישראל מקיימים אותן . וכאילו היחיד הוא הרבים והרבים הוא היחיד. (כלי יקר) **א"נ** ללמדנו שכל ישראל נפש אחת הם ואילו אצל האומות אינו כן . ולכן פעמים שמדבר הקב"ה עם ישראל בלשון רבים ופעמים בלשון יחיד. (צרור המור)

כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְ-הוָה אֶ-לְהִיכֶם מִכָּל שְׁבִטֵיכֶם לשום אֶת שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה. (יב ה) מפסוק זה משמע שהמקום היה שייך לכל השבטים . ואילו להלן נאמר **כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְ-הוָה בְּאֶחָד שְׁבִטֵיךָ שֶׁם תַּעֲלֶה עֲלֵהיךָ** וגו' משמע שבית הבחירה יהא בחלקו של אחד השבטים ?

אלא המקום היה של בנימין ובו רצועה רחבה אמה מצד מזרח ודרום מחלקו של יהודה שבה נבנה המזבח ואת הכסף גבה דוד המלך מכל השבטים . (ובחים נד.)

שאלות

- א. את פל הדבך אשר אנכי מצננה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תספ עליו ולא תגרע ממנו. (יג א) נצטוינו שלא להוסיף ולא לגרוע על מצוות התורה. הראשון שהוסיף על הציווי שנצטווה וגרם תקלה לעולם .
- ב. דרשו י-הנה ונעזו בקשיו פניו תמיד. (תהלים קה ד) מה ביאור הכתוב דרשו י-הנה ונעזו .
- ג. פי יסיתך אחיך בן אמה או בנה או בתך או אשת חיקה או רעה אשר פנפשה בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך. (יג א) פרש"י : אחיך – מאב או בן אמה מאם , אשר פנפשה – זה אביך פרש לך הפתוב את החביבין לך, קל ותמר לאחרים. מה הכוונה או רעה , כמו"כ אחר שהשמיענו אחיך – מאב או מאם ואפילו אביך לשם מה צריך פירוט ואזהרה מיוחדת גם את רעה , הרי הוא קל וחומר. בעל חיים – הביא את תולעת השמיר לבית המקדש .
- ה. ואשר יהיה לך את אחיך משמט ידך. (טו ג) התקין פרוזבול מפני תיקון העולם לפי שראה את העם שנמנעו מלהלוות כי פחדו שהשמיטה תשמש .
- ו. ראייה בפרשה ששתייה בכלל אכילה היא .
- ז. וכל בהמה מפרכת פרסה ונסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו. מדוע נאמר בפסוק בהמה .. בבהמה בכפל לשון. איך ייתכן שנבלה מותרת לאכילה . (לא פיקוח נפש)
- ז. כל צפור טהרה תאכלו. (יד יא) מסימני הכשרות בעופות .
- ז. שבעה שבעת תספר לך מהחל תרמש בקמה תחל לספר שבעה שבעות. (טו ט) מה הטעם שאין מברכים ברכת 'שהחיינו' על מצוות ספירת העומר. ובא הלוי פי אין לו חלק ונמלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו (יד כט) איתא בחז"ל (ספרי) - תן להם כדי שבעם ואין אתה רשאי לתת לעני פחות מהשיעור , ולעכב אצלך את השאר עבור העני שיבא אחריו . מה השיעור המינימלי שיש לתת מן הגורן לעני .
- ט. ראה זו איה, ולמה נקרא שמה ראה? מפני שרואה ביותר , עומדת בבבל ורואה נבלה בארץ ישראל. (חולין ג:) שיעור מרחק ראיית אדם בינוני .
- י. פי לא יחדל אביון מקרב הארץ על פן אנכי מצננה לאמר פתם תפסח את ידך לאחיה ולעבדו ולעבדו בארצה. (טו יא) לכאורה המילה לאמר מיותרת . כמו"כ מה יעשה אביון אשר אין בידו ממון וחפץ לקיים את מצוות הצדקה .
- כ. מה הטעם שאסרה התורה בשר בחלב .
- כ. פי יהיה בך אביון מאסד אחיה באסד שעריך בארצה אשר י-הנה א-להיה נמן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיה האביון. (טו ז) פרש"י - עניי עירך קודמים לעניי עיר אחרת . מה הטעם שדווקא עניי עירך קודמים, הרי הדעת נותנת לשלכל עני ועני, בעת שנוקק לצדקה עלינו לעזור לו ולסייע בעדו, ולתת מתת יד כדי שיוכל לעמוד ולא יתמוטט חלילה מחמת עניותו. ומה לי הכא מה לי התם, מדוע לעניי העיר עלינו לסייע בראשונה , האם הדם שלהם סמיק טפי.
- ל. רמז בפרשה שאין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב שישפך הדם ולא אל תוך הכלי שהבשר מונח בו .
- מ. מי אמר אבותי גנזו למטה ואני גננתי למעלה, אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גננתי במקום שאין היד שולטת בו, אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גננתי דבר שעושה פירות. אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גננתי אוצרות נפשות. לפי שפיזר את אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשנות בצורת לעניים .
- נ. ושמחת בחגך אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך. (טו יד) מה הטעם שבפסח לא נאמר שמחה כלל , ובעצרת נאמר פעם אחת שמחה ושמחת לפני י-הנה א-להיה אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך (טו יא) ובסוכות נאמר ג' שמחות ושמחת בחגך וכן והיית אף שמת. (טו ט) ושמחתם לפני י-הנה א-להיכם (ויקרא כג מ) .
- ס. על מי נאמר שמובטח לו שהוא בן העולם הבא .
- ע. שש מצוות שברכתם מעומד - סימן 'עלין שלם' .
- ע. חג הספית תעשה לך שבעת ימים באספה מגונה ומיזקה. (טו יג) פרש"י - למד שמסככין את הספה בפסלת גרן ונקב . (סוכה יב.) מבפסוק זה למדנו את הדינים הנוגעים לבניית הסוכה. לכאורה היתה צריכה התורה להקדים פסוק זה כבר בפרשת אמור , שהרי יש להקדים דין עשיית הסוכה לפני דין הישיבה בסוכה .
- פ. איזה עם נמשל לדוב .
- צ. איתא בשו"ע (יו"ד יט א) השוחט מברך תחילה: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על השחיטה". ואם שחט ולא בירך, [הפסיד את הברכה, והשחיטה] כשרה. לכאורה אין ציווי לשחוט , רק השחיטה היא הכשר אכילה לפי שאסור לאדם לאכול בשר אם לא ששחטו מקודם באופן הכשר .
- ק. דבר מאכל שמשכח תלמודו , וכנגדו דבר מאכל שיפה לזיכרון .
- ר. כתב הרמ"א (יו"ד סי' סט סעיף י) שעכו"ם נאמן על בשר שהודח כדון, באומר כן במסיח לפי תומו. לכאורה הרי אין מסיח לפי תומו נאמן אלא בעדות אישה, ואיך האמינוהו כאן.
- ש. והנית לכם מפל אבירכם מסיב וישבתם בטח. והיה המקום אשר יבחר י-הנה א-להיכם בו לשכן שמו שמה תביאו .. (יב יא) פירש"י - לאחר פבוש וחלוק, ומנוחה מן הגוים אשר הנית י-הנה לנסות בם את ישראל (שופטים ג א) ואין זו אלא בימי דוד. מדוע לא נבנה בית המקדש מיד בהיכנס ישראל לארץ .
- ש. במקום זה אברהם אבינו בנה את המזבח הראשון ושם הבטיחו על ירושת הארץ .
- ת. כמה שעות ישנם מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים וכנגדם יש במקווה שיעור ארבעים סאה .

תשובות

- א. אדם הראשון נצטווה ומעץ הדעת טוב נרע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. (בראשית ב יז) והוא אמר לאשה והיא אמרה לנחש לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון (בראשית ג ג) וע"י כך נגרמה מיתה לעולם. מכאן שכל המוסיף גורע.
- ב. בית המקדש וארון הברית - שיש לדרוש אותם תמיד, גם בהיותנו בגלות. כתוב בתהלים (עח סא) **נִיחַן לְשִׁבְי עֲזוּ וְתַפְאֲרְתוּ בְיַד צָר**. פירש הא"ע - הוא הארון **אֲתָה וְאַרְוֹן עֲנֶדָה**. (תהלים קלב ח) **דְּרָשׁוּ יְ-הוָה וְעֲזוּ**. (תהלים קה ד) ובדרישת בית המקדש וירושלים מקיימים את הציווי **לְשִׁבְנוּ תְדַרְשׁוּ** (יב ה) גר הוא רַעַף - לפי שאנו מצווים בתורה שלושים ושש פעמים על אהבת הגר, לפיכך השפעתו גדולה כמו אהבת אח. **א"נ** הגר מספר סיפורי נפלאות מימי נעוריו ואינו מרגיש שהם כעין הסתה לעבודה זרה לפיכך באה אזהרה מיוחדת להישמר ממנו. (אזנים לתורה)
- ד. דוכיפת - הוא תרנגול הבר, **שהודו כפות**, וזהו העוף שכמסופר במקום אחר (גיטין סח, ב) **הביא שמיר לבית המקדש** בימי שלמה המלך, כדי לבקע באמצעותו את האבנים לבנין בית המקדש. (חולין סג.)
- ה. הלל הזקן - וזהו נוסח הפרזבול (פרוז תקנה, בול עשירים): מוסרני אני לכם פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני כל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה, והדיינים חותמים למטה או העדים. (משנה שביעית ג י)
- ו. **וְאֶכְלֶתְ לֶפְנֵי יְ-הוָה אֶל-לֶהֱיִי וְגו'** **מַעֲשֵׂי דַגְנָה תִירָשֶׁף וְיִצְהַרְךָ**. תירוש הוא יין וקורא לו **וְאֶכְלֶת**. (יומא עו.)
- ו. ולד הנמצא בבהמה שחוטה מותר באכילה וזהו בן פקועה. ואפילו אם נמצא כשהוא מת. איתא בגמרא (חולין טו.) דכתיב (דברים יד ו) **וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֶסֶת פְּרֶסֶה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת שְׁטִי פְּרֶסֶת מַעֲלַת גְּרָה בְּבֵהֶמָה אֲתָה תֹאכְלוּ**. נאמר בפסוק **בְּהֵמָה .. בְּבֵהֶמָה** לרבות את הולד שהוא כבהמה המצויה בתוך בהמה.
- ז. זפק מעין כיס בצד הוושט שבו שווה המזון קודם העיכול, וקורקבנו נקלף עורו הפנימי הצהבהב של הקורקבן נקלף ממנו ויש לו אצבע יתרה מאחור - טהור. (חולין נט.) שלושת הסימנים הללו נרמזו במילה **צַפֵּר** אותיות שניות של שלשה סימנים הם - **אצבע הצ'**, **זפק הפ'**, **קרקבן הר'**, **הרי צַפֵּר**. (רבינו אפרים)
- ז. זמן הספירה תלוי בקביעות הפסח, וכמו שנאמר (ויקרא כג, טו) **וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּקְרַת הַשַּׁבָּת** וגו', אין מברכין עליו זמן, ודי לו בברכת הזמן של יו"ט עצמו. (שבלי הלקט הל' ספירת העומר ס' רלד כ) **א"נ** מצוה זו היא זכר למקדש לכך אין אומרים בה זמן משום שאין ברכת שהחיינו אלא במצווה שיש בה שמחה, ובספירת העומר יש לנו צער על ביטול הקרבנות. (הר"ן סוף מס' פסחים, הרשב"א סימן קכו)
- ח. חצי קב חטים או קב שעורים. (ספרי דברים פיסה ק"י) שהוא שיעור מזון שתי סעודות.
- ט. ט"ז מילין. איתא במדרש (ילקוט ראובני בראשית מ ע"ב) בשעה שנברא אדם הראשון היה רואה מסוף העולם ועד סופו, ואחר שחטא נלקח ממנו האור ואין עינו של אדם שולט אלא על ט"ז מילין.
- י. יטריח את עצמו לאסוף צדקה עבור עניים אחרים - וזה נחשב לו כאילו נתן צדקה מהונו, לפי שגדול המעשה יותר מהעושה. (בבא בתרא ט.) וזה כוונת הכתוב **לְאִמֹר** לאחרים לתת צדקה. (רבי יעקב קלמס זצ"ל) **א"נ** כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייס בדברים - מתברך ב"א ברכות. (בבא בתרא ט.) כאשר אדם נותן צדקה לעני מוטלת עליו החובה לפייסו בדברים ולומר לו גלגל חזור בעולם ובע"ה תזכה לתת הרבה צדקה לאחרים. (פאר ישראל)
- כ. כלאים - לפי שבשר העובר נולד מן הדם של הנקבה האדום המוליד כל אודם כי שם מקורו, וכן חלב הבהמה גם כן מן הדם מקורו כי הדם נעקר ונעשה חלב (נדה ט.) ואין נכון לחזור ולערבם על ידי בישול וכן על ידי אכילה, כי האכילה היא גם כן בישול. **א"נ** מנהג עבודה זרה הקדמונים שהיו נוהגים לבשל בשר בחלב בחגים שלהם. **א"נ** חוק הוא ולא נודע לנו הטעם. (כלי יקר)
- כ. כפרה היא על מעשינו על ידי הצדקה שנעניק לאותו עני, כי בני העיר הם הקרובים ביותר אלינו וכפי שנאמר בעגלה ערופה שזקני העיר אומרים **יְדִינּוּ לֹא שִׁפְכָה [שִׁפְכָן] אֶת הַדָּם הַזֶּה וכו'** (דברים כא ז), כשיש עני בעיר האשמה היא גם עלינו.
- ל. **לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ פְּמִים**. (יב כד) (טעמא דקרא)
- מ. מונבז המלך - י"א שהוא בנה של הלני המלכה מזרע חשמונאים (רש"י), וי"א שהיה מלך גר בנו של תלמי. (חידושי אגדות בשם ספר היוחסין) (בבא בתרא יא.)
- נ. נמחלו החטאים אחרי יום הכיפורים, לפיכך כתיב ג' שמחות, וזהו שכתוב **אֶף שִׁמְחָה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה**. (בראשית ב ו) (וכפי שנלמד בגמרא לא נלקטו התבואות ולא פירות האילן, ובחג השבועות כבר נלקטו התבואות ועדיין לא נלקטו פירות האילן. אבל בחג הסוכות שלקטו התבואות ופירות האילן וגם הכל נאסף לתוך הבית אזי השמחה שלימה לכך כתוב בה ג' שמחות. (דעת זקנים ראה טז טו)
- ס. סומך גאולה לתפילה, כל האומר 'תהילה לדוד' בכל יום שלוש פעמים - מובטח לו שהוא בן העולם הבא (ברכות ד:), וכן כל השונה הלכות בכל יום (מגילה כח:).
- ע. עומר, לבנה בחידושה, **ציצית**, **שופר**, **לולב**, **מילה**. **ר"ת עליון שלם**. באלו שש המצוות ברכתן מעומד משום שנאמר 'לכם'. (אבודרהם ברכות השחר)
- ע. ענני הכבוד היו סכך כשר שהרי גידולם מן הארץ, כמאמר הכתוב **וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה**. (בראשית ב ו) (וכפי שנלמד בגמרא סוכה יא.) וגם אינם מקבלים טומאה, משום כך לא היה צורך לפרט לבני"ב במדבר את הדין שסכך צריך להיות רק מדבר שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה. לעומת זאת בערבות מואב בטרם כניסתם לארץ פסקו ענני הכבוד, ולכן היה צורך לפרט להם את דיני עשיית הסוכה. (שו"ת בנין שלמה ח"א)
- פ. פרסיים - שאוכלים ושותים כדוב ומסורבלים (בעלי בשר) כדוב ומגדלים שיער כדוב ואין להם מנוחה כדוב (שדרכו לנוע ממקום למקום). (מגילה יא.)
- צ. צער בעלי חיים - ציונותנו התורה ויש לברור לה מיתה יפה, וזהו שציונונו על השחיטה כלומר להרגה דווקא ע"י שחיטה ולא ע"י מיתה אחרת המצערת יותר. (רמב"ן)
- ק. קמח שעורים קשה לשכחה, (חת"ס פ"א תוריע בהפטר) קמח חטים יפה לזיכרון. (חת"ס - חולין מד: ד"ה אהא)
- ר. רבנן היא ונאמן בכל מקום. (ט"ז ס"ק כ"ד בשם הב"י וכמפורש בתרומת הדשן ס" עט)
- ש. שכיח הזיקא - מיד בתחילת כניסתם לארץ בגלל המלחמות עם הכנענים ואז לא יוכלו לעלות לרגל מחשש שממונם יינזק, והתורה הבטיחה **וְלֹא יִחַמְדוּ אִישׁ אֶת אָרְצָהּ בְּעֵלְתָּהּ לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי יְ-הוָה אֶל-לֶהֱיִי שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה**. (שמות לד כד) ודרשו חז"ל ששלוחי מצוה אינם ניוקים לא בהליכתן ולא בחזירתן אולם דבר זה הוא דווקא כשאין היקף מצוי ואין סכנה. לכך נצטוו לבנות את בית הבחירה דווקא לאחר שייפסקו המלחמות. (תפארת יהונתן)
- ש. שכם - שנאמר **וַיַּעֲבֵר אֲבָרָם בְּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרְה וְהַפְּנִיעֵנִי אֲזַ בְּאָרֶץ**. (בראשית יב ו) ושם הבטיחו על ירושת הארץ **וַיִּרְא יְ-הוָה אֶל אֲבָרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעוֹ אֲתָן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבְּנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ לִי-הוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו**. (בראשית יב ב) לפיכך ציוה ה' שתיכף אחרי עברם את הירדן ילכו לאלוני מרה היא שכם להודות לה' על קיום הבטחה זו ויבנו שם מזבח לה' כמבואר בפרשת כי תבוא. (אזנים לתורה)
- ת. תשע מאות שישים שעות ישנם מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים (24 שעות כפול 40 ימים). וכנגדם ישנם במקווה ארבעים סאה שהם 960 ליטרים (תתק"ס לוגיון) (בני יששכר)

מקורות / חידודון

ב. על המגיפה שהייתה בימי דוד ונהרגו בה 70,000 מעם ישראל **כותב הרמב"ן** שהיא נגרמה בגלל שהתאחרו ישראל בבניין המקדש. "שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לאמר 'דרוש את ה' ונבנה הבית לשמו'". ולא קיימו "לְשָׁכְנוּ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה". "ואלו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחלה היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, או גם בימי דוד". "ועל כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל, ועל כן היה הקצף עליהם. ועל כן היה המקום אשר יבחר ה' לשום שמו שם נודע בענשם ובמגפתם"

ז. **ובכף החיים** (סימן תפט ס"ג) הביא עוד מדברי ה'בעל המאור' (בר"ן שם) שכתב שמצוה שהיא רק לזכר, לא מברכים עליה 'שהחיינו' ועוד הביא מדברי הלבוש, שספירת העומר היא צורך יום טוב וסמכין על זמן דרגל. **א"נ בני** היו שקועים במ"ט שערי טומאה והקב"ה ברוב רחמיו גאלם וקרבים תחת כנפי השכינה, והוצרכו לספור ארבעים ותשעה יום כדי להיטהר מהטומאה לקדושה ולהיות מוכנים לקבלת התורה. והיו מצפים שהימים הללו יעברו במהרה, ולכן לא תיקנו ברכת שהחיינו לפי שלא היה להנאתם ורצונם של ישראל שנתעכבה קבלת התורה עד גמר הטהרה. (קדושת הלוי) **א"נ ימים** הללו הינם ימי דין במידה מסויימת (ולכן יש נוהגים לא להסתפר עד ערב שבועות) לכן לא תיקנו ברכת שהחיינו בזמן הזה. (אלהיו זוטא תצ"ג בשם רבינו ירוחם)

י. כתב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פרק י הלכה ד) - כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע, אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה. אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה ומתאוונן עמו על צרתו, שנאמר: **"אם לא בכיתי לקשה יום עגמה נפשי לאֶבְיוֹן (איוב לכה) ומדבר לו דברי תחנונים ונחומים, שנאמר: "וְלֵב אֶלְמֶנָה אֲרֹנָן". (איוב כט יג).**

מ. **תנו רבנן: מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצרת.** נראה לי בס"ד מלבד שנקרא מונבז על שם הבזבוז הזה עוד יש בשמו הטוב רמז על מצות הצדקה שעשה דידוע בצדקה האדם מעלה מ"ן [מייך נוקבין] מתתא לעילא דכתיב אָמַת מֶאֱרָץ תִּצְמַח וְצִדְקַת מְשָׁמִים נִשְׁקָף (תהלים פה, יב) ולכן אותיות שמו 'מ"ן בז'. (בן יהוידע שם)

ס. בגמרא (תענית כב) מסופר על רבי ברוקא ואלהיו הנביא שהיו מהלכים בשוק ולשאלתו האם יש בשוק מישהו שהוא בן העולם הבא אמר לו על אדם לבוש כגוי ללא ציצית שהוא בן העולם הבא, למחרתו סיפר שהוא שומר בבית הסוהר ודואג להפריד בין נשים לגברים ומוסר את נפשו להציל את בנות ישראל מפני הנכרים ששם. ואח"כ עברו שני אנשים נוספים ואלהיו הנביא אמר שגם הם בני העולם הבא, משום שהם משמחים ומבדרים כל אדם שהוא עצוב. רבי צדוק הכהן ביאר שישנם שלושה אופנים כיצד יהיה אדם בן העולם הבא: **תורה, עבודה, גמילות חסדים.** כל השונה הלכות – זהו בן העולם הבא על ידי **תורה**. ע"י אשרי וכשסומך גאולה לתפילה – זהו בן העולם הבא על ידי **עבודה**. אותו שומר בבית האסורים ומשמחי ליבותיהם של ישראל – על ידי **גמילות חסדים**.

סומך גאולה לתפילה – מבאר רבי צדוק הכהן שהכוונה שמאחר ונצטוינו לזכור את יציאת מצרים שכן אז היה שיא התגלות אורו של עולם. לעומת עשרת המכות שהיה בעיקר סילוק האור וריבוי החושך, כמו שאמרו חז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, (מכילתא בשלח ג) בשעה שסומך גאולה לתפילה ומכיר בזה שהיינו עבדי פרעה וגאלנו הקב"ה מידינו למען נזכה להיות עבדי ה', ובכח אמונה צרופה זו מאיר את ליבו עד שנקרא בן העולם הבא.

פ. **ריש לקיש** פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (מגילה יא.); **"ארי נהם ודב שוקק משל רשע על עם דל."** (משלי כח טו). **ארי נהם** זה נבוכדנצר הרשע, דכתיב ביה (ירמיה ד, ז) "עלה אריה מסובכו". **ודב שוקק** זה אחשורוש, דכתיב ביה במלכות פרס ומדי (דניאל ז, ה) **וארו חייה אַחְרֵי תַנְיִנָּה דְמִיָּה לְדָב**. ותני רב יוסף, אלו פרסיים, שאוכלין ושותין כדוב, ומסורבלין בשר כדוב, ומגדלין שער כדוב, ואין להם מנוחה כדוב. **משל רשע** זה המן. **על עם דל** אלו ישראל, שהם דלים מן המצות. (אור חדש)

ק. **ואמר אָהָה אֶ-דְנִי יְ-הוָה הִנֵּה נִפְשִׁי לֹא מִטְמָאָה וּנְבִלָה וּטְרָפָה לֹא אֶכְלֹתִי מִנְעוּרַי וְעַד עַתָּה וְלֹא בָא בִּפִּי בָשָׂר פְּגוּל.** (יחזקאל ד יד) עיין בפנים בקרא הקב"ה אמר שיאפה לחם שעורים בגללי צפיעי בקר. ועל זה צוח יחזקאל אהא ה' אלקים וכו' והענין כי אחז"ל בסוטה הואיל ועשתה מעשי בהמה ע"כ קרבנה שעורים מאכל בהמה ואמר יחזקאל נפשי לא מטומאה אפי' אפי' בהרהור ביום מכ"ש בשום זנות א"כ מדוע יהי מאכלו לחם שעורים מאכל בהמה. ואחז"ל גבי מאכלות אסורות אדם מטמא עצמו למטה מטמאים נפשו למעלה הרבה והנה הוא נזהר ממאכלות אסורות אפי' בשר כוס כוס לא אכל ולמה משקצים נפשו בגללי בקר שעובר עליהם משום בל תשקצו כמבואר שלהי מס' מכות. והמבזה הוראת חכמים משכח תלמודו או שאינו נותן למודי תורה הראוי להם היינו מתנות כהונה למודי התורה ראוי הוא שישכח תלמודו. וע"כ צוח יחזקאל שלא אכל אפי' מבהמה שהורה בה חכם מכ"ש שלא ויתר על שום הוראת חכם וגם נתן לכהנים מתנות כהונה שלהם וא"כ אמאי מאכילין אותו לחם שעורים המשכח תלמודו כמבואר סוף הוריות. (חידושי חת"ס – חולין מד:)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה,

הערות והארות יתקבלו בברכה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com